

WIL DE WARE SYNODE OPSTAAN?

In oktober 2015 nam ik deel aan de Synode over het Huwelijk en het Gezin, als vertegenwoordiger van de Belgische bisschoppen. Ik beluisterde bisschoppen zowel in het auditorium als in de wandelgangen, ik hoorde alle toespraken, nam deel aan de groepsgesprekken en aan de redactie van *modi* voor de eindtekst. Hoe voel ik mij na de publicatie op 15 maart 2021 van een ‘responsum’ waarmee de *Congregatie voor de Geloofsleer* een verbod uitvaardigt op de zegening van de leefgemeenschap van ‘personen van hetzelfde geslacht’? Slecht. Ik voel plaatsvervangende schaamte voor mijn Kerk, zoals een minister het gisteren zei. En ik voel vooral intellectueel en moreel onbegrip. Ik wil mij verontschuldigen tegenover allen bij wie dit ‘responsum’ pijnlijk en onbegrijpelijk overkomt: gelovige en katholiek geëngageerde homoparen, ouders en grootouders van homoparen en hun kinderen, pastorale medewerkers en begeleiders van homoparen. Hun pijn om de Kerk is vandaag de mijne.

Het voorliggende ‘responsum’ mist de pastorale zorg, de wetenschappelijke onderbouw, de theologische nuance en de ethische zorgvuldigheid die aanwezig waren onder de synodevaders die toen de eindconclusies hebben goedgekeurd. Hier is een andere procedure van besluitvorming en beleidsbepaling aan het werk. Als voorbeeld wil ik slechts drie onderdelen vermelden. Vooreerst de paragraaf die zegt dat er in Gods plan nog maar in de verste verte geen gelijkenis of zelfs maar een analogie mogelijk is tussen het hetero- en het homohuwelijk. Zelf ken ik homoparen, burgerlijk gehuwd, met kinderen, die een warm en stabiel gezin vormen, en bovendien actief deelnemen aan het parochiale leven. Enkel van hen zijn voltijds actief als pastoraal of kerkelijk medewerker. Ik ben hen bijzonder erkentelijk. Wie heeft er belang bij om te ontkennen dat hier geen gelijkenis of analogie met het heterohuwelijk mogelijk is? Op de synode is de feitelijke onwaarheid van deze stelling herhaaldelijk naar voren gebracht.

Vervolgens het begrip ‘zonde’. De laatste paragrafen halen het zwaarste morele geschut boven. De logica is duidelijk: God kan geen zonde goedkeuren; homo paren leven samen in zonde; dus kan de Kerk hun relatie niet zegenen. Dit is uitgerekend de taal die de synodevaders niet wilden gebruiken, zowel in dit als in andere dossiers onder de titel ‘irreguliere’ situaties. Dit is niet de taal van *Amoris laetitia*. Waarom? Omdat ‘zonde’ één van de moeilijkste theologische en morele categorieën is om te definiëren, en dus één van de laatste om te kleven op personen en hun samenleven. En al zeker niet op algemene categorieën van personen. Wat mensen willen en kunnen, op dit eigenste moment van hun leven, met de beste bedoelingen die ze hebben voor zichzelf en voor anderen, oog in oog met de God die zij liefhebben en die hen liefheeft, is geen eenvoudig raadseltje. Trouwens, zo simpel is de klassieke katholieke moraaltheologie nooit met deze vragen omgegaan. *O tempora, o mores!*

Tenslotte het begrip ‘liturgie’. Dat beschaamt me als bisschop en theoloog nog meer. Homoparen zijn onwaardig om aan een liturgisch gebed over hun relatie deel te nemen, of een liturgische zegen over hun relatie te ontvangen. Uit welke ideologische achterkamers komt deze uitspraak over de ‘waarheid van de liturgische ritus’? Ook dat was duidelijk niet de dynamiek van de synode. Herhaaldelijk werd er gesproken over passende rituelen en gebaren om ook homoparen te integreren, zelfs in het liturgische domein. Uiteraard met respect voor het theologische en pastorale onderscheid tussen een sacramenteel huwelijk en de zegening van een relatie. De meerderheid van de synodevaders koos niet voor een liturgische zwart-wit benadering of voor een alles of niets model. Integendeel, de Synode gaf juist impulsen om wijselijk te zoeken naar tussenvormen, die recht doen zowel aan de eigenheid van deze personen als aan de eigenheid van hun relatie. Liturgie

is de liturgie van Gods volk en tot dat volk behoren ook de bedoelde homoparen. Bovendien klinkt het weinig respectvol om de vraag naar een mogelijke zegening van homoparen te benaderen vanuit de zogenaamde 'sacramentalia' of de 'Orde van dienst voor Zegeningen', waar ook de zegening van dieren, auto's en gebouwen voorzien is. Een respectvolle benadering van het homohuwelijk kan enkel plaatsvinden in de bredere context van de 'Orde van dienst voor het huwelijk', als een eventuele variante op het thema huwelijk en gezinsleven, met een eerlijke erkenning van zowel de feitelijke gelijkenissen als verschillen. God is met zijn zegen over mensen nooit gierig of belerend geweest. Hij is onze Vader. Dat was de theologische en morele *mindset* van de meeste synodevaders.

Kortom: in het voorliggende 'responsum' vind ik de inhoudelijke krachtlijnen -zoals ik die heb ervaren- van de bisschoppensynode van 2015 over het huwelijk en het gezin niet terug. Dat is jammer voor gelovige homoparen, hun families en vrienden. Zij voelen zich door de Kerk niet rechtvaardig en niet naar waarheid behandeld. De reactie komt al op gang. Het is ook jammer voor de Kerk. Alle mooie woorden over synodaliteit ten spijt, is dit 'responsum' geen voorbeeld van samen een weg afleggen. Het document ondermijnt de geloofwaardigheid van zowel de 'synodale weg' waarvoor Paus Franciscus pleit, als van het aangekondigde werkjaar met *Amoris laetitia*. Wil de ware synode ontstaan?

+ Johan Bonny
Bisschop van Antwerpen
Deelnemer Synode over het Huwelijk en het Gezin 2015

16 maart 2021